

حمایت کیفری از محیط زیست با نگاهی به حقوق داخلی و بین المللی

مهرزاد رستمی

قاضی دادگستری - مدرس دانشگاه

۱۴۰۰

سرشناسه رستمی، مهرزاد، ۱۳۶۵

عنوان و نام پدیدآور حمایت کیفری از محیط زیست (با نگاهی به حقوق داخلی و بین المللی)/مهرزاد رستمی

مشخصات نشر اصفهان: کاشف علم، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری ۲۰۲ صفحه

شابک ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۹۰-۱۶-۳

وضعیت فهرست نویسی فیپا

یادداشت کتابنامه : ص. ۱۹۷ - ۲۰۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع حقوق محیط زیست

موضوع Environmental law

موضوع حقوق بین الملل محیط زیست

موضوع Environmental law, International

موضوع حقوق محیط زیست - ایران

موضوع Environmental law -- Iran

رده بندی کنگره K۳۵۸۵

رده بندی دیویی ۳۴۴/۰۴۶

شماره کتابشناسی ملی ۷۶۳۳۹۴۲

حمایت کیفری از محیط زیست
با نگاهی به حقوق داخلی و بین المللی

مهرزاد رستمی

نشر کاشف علم

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۹۰-۱۶-۳

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۳۷۷۲۳۲۵۸

WWW.KASHEFELM.IR

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۳	مقدمه
۱۴	انواع محیط زیست
۱۵	تعریف بوم زیست
۱۵	تعریف آلودگی محیط زیست
۱۶	تخریب و انهدام محیط زیست
۱۷	فصل اول: جرایم زیست محیطی، انواع و عناصر تشکیل دهنده
۱۹	گفتار اول: مفهوم جرم زیست محیطی
۲۵	گفتار دوم: جایگاه جرم زیست محیطی
۲۷	گفتار سوم: عناصر تشکیل دهنده جرایم زیست محیطی
۲۹	گفتار چهارم: انواع جرایم زیست محیطی
۲۹	بند اول: آلودگی آب
۳۰	بند دوم: آلودگی هوا
۳۱	بند سوم: آلودگی خاک
۳۱	بند چهارم: آلودگی شیمیایی
۳۳	بند پنجم: آلودگی صوتی
۳۴	بند ششم: آلودگی هسته ای
۳۵	بند هفتم: آلودگی حرارتی
۳۶	گفتار پنجم: چند بعدی بودن جرائم زیست محیطی
۳۷	بند اول: غیرمستقیم بودن نتایج جرائم زیست محیطی
۳۸	بند دوم: خارج از دید عموم بودن
۳۹	فصل دوم: مرتکبان جرایم زیست محیطی
۴۱	مبحث اول: شخصیت شناسی بزهکار
۴۱	گفتار نخست: نظریه شخصیت جنایی

۴۳	گفتار دوم: شخصیت مجرمانه
۴۴	مبحث دوم: اشخاص حقیقی به منزله بزهکار سبز
۴۴	گفتار نخست: جرایم زیست محیطی در قالب بهره وری تفریحی...
۴۶	گفتار دوم: جرایم زیست محیطی در قالب بهره وری کشاورزی
۴۸	گفتار سوم: جرایم زیست محیطی شکارچیان بومی
۵۱	مبحث سوم: اشخاص حقوقی به منزله بزهکار سبز
۵۱	گفتار نخست: بنگاه‌ها و شرکت‌های قانونی
۵۱	بند نخست: مجرمان یقه سفید و شرکتی
۵۴	بند دوم: مجرمان یقه سفید و شرکتی به عنوان بزهکاران سبز
۵۹	گفتار دوم: سندیکاهای جرایم زیست محیطی سازمان یافته
۵۹	بند نخست: جرایم سازمان یافته
۶۳	بند دوم: جرایم زیست محیطی سازمان یافته
۷۳	گفتار سوم: دولت‌ها
۷۳	بند نخست: در گستره داخلی
۷۵	بند دوم: در گستره بین‌المللی
۷۷	فصل سوم: قربانیان جرایم زیست محیطی
۷۹	مبحث نخست: از بزه دیده شناسی انتقادی تا بزه دیده شناسی سبز
۸۲	گفتار نخست: بزه دیده شناسی انتقادی
۸۲	گفتار دوم: بزه دیده شناسی سبز
۸۵	مبحث دوم: از بزه دیده جرایم زیست محیطی تا ذینفعان جرایم زیست محیطی
۸۵	گفتار نخست: تعریف بزه دیده در جرم شناسی
۸۶	گفتار دوم: تعریف بزه دیدگان جرایم زیست محیطی
۸۷	گفتار سوم: شناسایی ذینفع در قلمرو محیط زیست
۹۱	مبحث سوم: گونه شناسی بزه دیدگان سبز
۹۳	گفتار نخست: اشخاص حقیقی به منزله بزه دیده سبز
۹۳	بند نخست: نسل حاضر
۹۷	بند دوم: نسل آینده
۱۰۰	گفتار دوم: اشخاص حقوقی به منزله بزه دیده سبز
۱۰۶	بند دوم: محیط زیست

فصل چهارم: حمایت کیفری از بزه دیدگان جرایم زیست محیطی

- ۱۱۳
 ۱۱۵ مبحث اول: حمایت کیفری
 ۱۱۷ گفتار اول: تاریخچه قانون گذاری در باب جرایم زیست محیطی در ...
 ۱۱۷ بند اول: پیشینه قانون گذاری در باب جرایم زیست محیطی در حقوق ایران
 ۱۱۹ بند دوم: پیشینه قانون گذاری در باب جرایم زیست محیطی در اسناد بین المللی
 ۱۲۲ گفتار دوم: انواع کیفری حمایت از محیط زیست
 ۱۲۲ بند اول: حبس
 ۱۲۲ بند دوم: جزای نقدی
 ۱۲۲ بند سوم: حبس و جزای نقدی
 ۱۲۳ بند چهارم: جزای نقدی و مصادره
 ۱۲۳ بند پنجم: ضبط عین مال
 ۱۲۵ مبحث دوم: حمایت کیفری از بزه دیدگان جرایم زیست محیطی در حقوق ایران
 ۱۲۵ گفتار اول: قانون اساسی
 ۱۲۸ گفتار دوم: قانون مجازات اسلامی
 ۱۳۴ گفتار سوم: قوانین پراکنده
 ۱۳۹ مبحث سوم: حمایت کیفری از بزه دیدگان جرایم زیست محیطی در اسناد بین المللی
 ۱۳۹ گفتار اول: اعلامیه استکهلم
 ۱۴۱ گفتار دوم: منشور جهانی طبیعت
 ۱۴۱ گفتار سوم: اعلامیه ی ریو
 ۱۴۳ گفتار چهارم: سند کنفرانس جهانی ژوهانسبورگ
 مبحث چهارم: حمایت از گونه های جانوری و حیوانات در قانون ایران و اسناد بین المللی
 ۱۴۴
 ۱۴۴ گفتار اول: حمایت از حیوانات در قانون ایران
 ۱۴۸ گفتار دوم: حقوق حیوانات در اسناد بین المللی
 ۱۵۰ مبحث پنجم: قوانین و مقررات موجود در زمینه حفاظت از منابع آبی

فصل پنجم: پیشگیری از جرایم زیست محیطی و راهکارهای آن

- ۱۵۳
 ۱۵۵ مبحث اول: پیشگیری و اهمیت آن
 ۱۵۵ گفتار اول: تعریف پیشگیری
 ۱۵۶ گفتار دوم: اهمیت پیشگیری
 ۱۵۷ مبحث دوم: انواع پیشگیری
 ۱۵۷ گفتار اول: پیشگیری اولیه یا نخستین

پیشگفتار

رویکرد سنتی به رشد و توسعه اقتصادی همراه با پدیده‌هایی چون صنعتی شدن، شهرنشینی، رشد فزاینده جمعیت و امپراطوری سرمایه و سرمایه‌داری، جهان معاصر را با بحران‌های جدی زیست محیطی مواجه ساخته است. به گونه‌ای که امروزه حفاظت از محیط‌زیست و مقابله با بحران‌های زیست محیطی به یکی از نگرانی‌های اصلی جامعه جهانی تبدیل گردیده است.

پدیده زیست محیطی از جمله شاخه‌های جرم شناسی سبز است که در دهه ۱۹۹۰ میلادی با خاستگاهی انتقادی از نظام عدالت کیفری در تقابل با بزه دیده شناسی متعارف پا به عرصه‌ی ظهور گذاشت. در بزه‌دیده‌شناسی متعارف همواره انسان‌ها به عنوان بزه‌دیده‌ی جرائم معرفی گشته حال آن که بزه‌دیده‌شناسی سبز با گذار از این دیدگاه و ارزش‌گذاری برای محیط زیست معتقد است که انسان در کنار طبیعت می‌تواند بزه‌دیده سبز باشد.

با رهگیری مقررات حاکم سیاست کیفری تقنینی ایران می‌توان بزه‌دیدگان سبز را به دو دسته‌ی جان‌دار و بی‌جان تقسیم کرد. بزه‌دیدگان سبز جان‌دار عبارت‌اند از: اشخاص، جانوران، درختان و گیاهان و بزه‌دیدگان سبز بی‌جان نیز به هوا، آب، خاک و زمین قابل تقسیم‌اند.

بالاین وجود، هرچند نظام حقوقی ایران هر دو دسته را به عنوان بزه‌دیده‌ی سبز انگاشته است و از این رو متأثر از رویکرد طبیعت محور بوده، اما چالش‌های فراوانی در راستای حمایت از آن‌ها در این مقررات وجود دارد که به تصویر کشیدن آن‌ها می‌تواند نقش ارزنده‌ای در شناسایی و حمایت از بزه‌دیدگان سبز ایفا نماید.

از این رو از نظر نگارنده هدف اصلی بیان گستره‌ی حمایتی قانون‌گذار از پدیده‌های زیست محیطی و چالش‌های پیش روی آن است امیدواریم که مورد توجه علاقمندان به نظام طبیعت سبز قرار گیرد.